

SÍ A LA VIDA

per Antoni Ribera i Jordà

40 (264/Volum 2/abril 1982

ciència 15)

En l'editorial del número 12 de (ciència) llegim aquestes paraules de cloenda, després d'esmentar els resultats de la famosa reunió de Buriakan, on científics americans i soviètics van discutir les possibilitats de vida extraterrestre: "Tant aquest autor (Carl Sagan) com els altres científics que col·laboren en aquest número de la revista ens ofereixen una informació de primera mà que, tant de bo, generés a casa nostra —com ha passat arreu— una generosa polèmica!"

Aquest article és una resposta a aquesta invitació a la polèmica generosa. Recull les reflexions suscitées en el seu autor per la lectura dels treballs dels autors aplegats en l'esmentat número per debatre-hi la vida extraterrestre, però sobretot l'article de Frank J. Tipler, *Els éssers intel·ligents extraterrestres no existeixen* (pàg. 14 i seg.).

Antoni Ribera i Jordà (Barcelona, 1920). Va cursar estudis a la Universitat de Barcelona (filosofia i lletres). L'any 1953 va ser fundador del Centre de Recuperació i Investigacions Submarines (CRIS). L'any següent va publicar el llibre *Els Homes Peixos* i el 1969 *L'exploració submarina a les costes catalanes*. El 1958 també va ser fundador del Centre d'Estudis Interplanetaris (CEI) de Barcelona. El 1961 apareixia el seu primer llibre sobre ovnis, *Objetos desconocidos en el cielo*, primera aportació d'una llarga sèrie de llibres, articles i conferències sobre un tema en el qual destaca com a especialista.

En els debats sobre la possible existència de vida extraterrestre s'evita curiosament el problema dels ovnis, pel relatiu descrèdit que aquesta qüestió té entre la comunitat científica. No tots els científics, però, s'inhibeixen i actualment és impossible encetar la qüestió del que abans es deia "la pluralitat dels mons habitats" sense fer al·lusió al problema dels ovnis.

És curiós remarcar que els únics autors citats per Tipler a la seva extensa biblio-

grafia que s'han ocupat del problema dels ovnis són Menzel¹ i Klass² tots dos molt coneguts pel seu escepticisme pel que fa a la realitat del binomi ovni = possible nau extraterrestre.

No disposem d'espai per analitzar en profunditat l'obra d'aquests dos autors. N'hi haurà prou, però, de dir que, segons Aimé Michel³, el sistema emprat per Menzel en les seves anàlisis de casos ovni consisteix a "triar un cas explicable, i explicar-lo". Per Menzel, tot es podia explicar en termes de física atmosfèrica. Per aquest distingit astrofísic, traspassat el 1976, que fou president de l'American Astronomical Society, director del Harvard College Observatory, membre del Smithsonian Astrophysical Observatory, etc., els ovnis eren una impossibilitat científica. Així, conseqüent amb la seva visió apriorística del problema —malauradament tan estesa entre l'estament científic—, va qualificar d'inversions de la temperatura la causa dels ecos captats pels radars de l'aeroport de Washington, D. C., la nit del 29 de juliol de 1952, en què durant cinc hores seguides un eixam de set objectes no identificats van evolucionar sobre zones prohibides de la capital federal, com eren la Casa Blanca, el Capitoli i el monument de Lincoln. I

això malgrat el desmentiment formal dels radaristes, els quals asseguraven que els seus aparells havien captat ecos d'objectes *sòlids*, i que ells sabien molt bé el que era una inversió de la temperatura.

Però és que ja en aquella data —1952— la CIA havia començat a fer-se càrrec del problema dels ovnis. Això és molt lògic, d'altra banda, si es té present que cap Estat Major no pot admetre amb els braços creuats que objectes d'origen desconegut i de conducta aparentment intel·ligent violin impunement l'espai aeri nacional, sense enviar el seu codi d'identificació, com pertoca a qualsevol aeronau. Amb un pragmatisme típicament militar, la qüestió ovni ha estat passada als serveis d'informació de diferents potències, perquè aquestes investiguin qui o què hi pot haver darrera de l'inquietant fenomen (les implicacions científiques del qual no els interessaven gens).

És molt significatiu el que s'ha esdevingut darrerament als Estats Units. Com assenyalava Faber Kaiser⁴, part de la comunitat ufològica (ufologia = estudi dels UFOS, sigla d'Unidentified Flying Objects, Objectes Voladors no Identificats, o OVNI), s'ha acollit recentment a la FOIA (Freedom of Information Act = Llei sobre llibertat d'informació), per de-

INTEL·LIGENT EXTRATERRESTRE

manar judicialment a la CIA i a d'altres agències d'intel·ligència i departaments militars que els lliuressin tota la documentació sobre ovnis de caràcter secret o classificat que poguessin tenir. Aquesta llei, en efecte, permet que qualsevol ciutadà o grup de ciutadans nord-americans demanin, a través d'un jutge federal, aquest tipus d'informacions a qualsevol organisme estatal o paraestatal.

La CIA no va tenir més remei que complir el requeriment del jutge i va lliurar a William Spaulding, del Ground Saucer Watch (GSW), destacat impulsor d'aquesta iniciativa judicial, gairebé tots els casos d'observacions ovni que servava en els seus arxius. Subratllem *gairebé*, perquè en va retenir 57, emparant-se en la mateixa FOIA, ja que aquesta llei conté diverses exempcions al seu compliment, quan es pot posar en perill la seguretat nacional (sic) mitjançant la revelació de determinades informacions al públic. Naturalment, el que tots els recercadors hauríem volgut conèixer eren aquests 57 informes. Els altres eren tots coneguts.

Pel que fa a l'altre autor citat per Tipler, l'enginyer elèctric Philip J. Klass, esdevingut el *debunker* número u després de la mort de Menzel, és director de la revista "Aviation Week Aerospace Technology". El seu cavall de batalla és que la majoria d'ovnis es poden explicar a través de la física dels plasmes i les descàrregues en corona. L'únic inconvenient que té la seva teoria és que no explica els senyals d'"ateratge" (Ted Philip Jr. ' en té catalogats un miler, dins un patró de sis metres de diàmetre, només als Estats Units). D'altra banda, "el dia que plasmes de sis metres de diàmetre comencin a passejar-se per les nostres carreteres —va comentar irònicament un físic nord-americà a la revista anglesa "Flying Saucer Review"—, potser ja serà hora que anem abandonant el planeta". Els plasmes i plasmoides, en efecte —com el raig en bola—, són d'una vida efímera, un diàmetre generalment petit i de temperatures elevadíssimes. Artificialment es poden crear per breus instants dins la "cambra de miralls", però no poden ex-

plicar observacions d'ovnis de durades superiors als dos o tres minuts, i molt menys els seguiments d'automòbils i avions durant molts quilòmetres, els quals abunden a la casuística mundial. NOVAMENT EL GEOCENTRISME? El geocentrisme —i la seva seqüela, l'antropocentrisme—, que semblaven superats des de la resolució copernicana, reapareixen ara i adés a la ciència occidental. Creiem que l'article de Tipler n'és una bona mostra. Tipler creu que una espècie avançada ha de conèixer almenys el que nosaltres coneixem en el terreny de les comunicacions: les ones de ràdio i el motor coet. I el fet —segons ell, i també Sagan— que els projectes destinats a investigar possibles senyals artificials de ràdio provinents de l'espai exterior no hagin donat cap resultat positiu, sembla indicar que els possibles "radioafecionats còsmics" no existeixen. Conclusió capciosa, tan capciosa com la de suposar —sense haver estudiat a fons el problema ovni— que no han arribat naus extraterrestres a la Terra.

Seria com si una tribu de pigmeus de la selva d'Ituri, *mutatis mutandis*, deduís que són els únics éssers intel·ligents de la susdita selva... perquè ningú no ha contestat els senyals enviats amb el seu tam-tam! O —com vam assenyalar l'11 de desembre de 1979 davant el Grup d'Estudi Ovni de la Cambra dels Lords d'Anglaterra— si un contemporani de Colom negués la possibilitat d'anar d'Europa a les Índies Occidentals en quatre hores —estem pensant en el Concorde— perquè "el mitjà més ràpid de propulsió que coneixem és la vela".

Cada època té un sostre científic i tecnològic. Però aquest sostre —compte— no és el sostre definitiu. En l'evolució del pensament científic de l'home no hi ha fites absolutes. Tot és relatiu: tot és un "panta rei", un "tot devé" heraclità. El que avui és dogma científic havia estat una heretgia poc abans i les heretgies de vegades esdevenen dogma científic. Pensem només en un exemple: el cas dels meteòrits. El gran Lavoisier, que a final del segle XVIII presidia l'Acadèmia de

Ciències de París, l'entitat docta més important del seu temps, va titllar de boig el físic alemany Ernst Chladni, que tenia la gosadia d'afirmar que les anomenades "pedres del llamp" pels pagesos eren pedres caigudes a la Terra des dels espais interplanetaris. "Com que al cel no hi ha pedres, del cel no poden caure pedres", va dictaminar Lavoisier de manera concloent.

Afirmació lògica aparentment. (Però només *aparentment*). Molt de compte amb la lògica, també, així com amb les matemàtiques. Totes dues permeten demostrar el que sigui i de la manera que sigui. Gairebé tot, de fet. Però sempre pot quedar un factor X exclòs... que és el que després enderroca tot l'edifici lògic. I aquest factor X, en el cas dels meteòrits, era el cinturó d'asteroides. Justament a començament del segle XIX, quan Piazzi iniciava els seus descobriments de grans asteroides, es va esdevenir el fet decisiu: la pluja de meteòrits al llogarret francès de L'Aigle, el 1804. L'Acadèmia de París es va haver de rendir a l'evidència: del cel "quien pedres", fins i tot!

No ens cansarem, doncs, de recomanar compte: el que avui és heretgia científica, demà es pot estar ensenyant a les facultats, com una assignatura més.

I aprofitem per dir que és fals que els científics no vulguin saber res del problema ovni. N'hi ha —i d'eminents— que s'hi interessen vivament i des de fa anys. Aquest problema fins i tot ha tingut els seus Miquels Servet (no morts a la foguera: ara això ja no és costum, però morts). El malaguanyat professor James E. MacDonald, físic atmosfèric de la Universitat d'Arizona, a Tucson (Arizona)⁶, va aprofitar la invitació feta als científics pel secretari de l'Aire senyor Brown⁷, el qual va posar a la seva disposició els arxius de la comissió d'enquesta oficial de la US Air Force, el famós projecte Blue Book, pensant que cap científic seriós no aprofitaria la invitació d'estudiar una cosa tan absurda com eren els "plats voladors". Però n'hi va haver un que ho va fer, perquè esperava trobar-hi observacions relacionades amb la seva es-

Formació d'ovnis fotografiada el 3 d'agost de 1954 per Erich Kaiser sobre el mont Reixhstein (Austria).

Tres ovnis de Barcelona, al mes de juny de 1978 (Foto: Montserrat Martí de Dalmases).

42 (266/ Volum 2/ abril 1982

pecialitat, la física atmosfèrica. Però el que hi trobà va ser una altra cosa: informes feaents de testimonis d'alta qualificació (radaristes, controladors aeris, pilots civils i militars, etc.) que parlaven d'alguna cosa que només es podia interpretar, segons MacDonald, com a *extra-terrestrial probes*, sondes extraterrestres. En una munió d'opuscles i d'articles, va divulgar la seva teoria o hipòtesi extraterrestre (ETH), "la menys insatisfactòria de totes les hipòtesis", com ell mateix va qualificar.

El dia 13 de juny de 1971, el seu cadàver va ser trobat al desert, als afores de Tucson, amb un revòlver calibre 38 al seu costat. Potser un dia el seu nom figurarà en els annals de la ciència al costat dels de Miquel Servet i Giordano Bruno. MacDonald havia atacat durament la CIA i la USAF, acusant-les de guardar el secret sobre la naturalesa real dels ovnis. Va ser un home valent i combatiu. Potser això li va costar la vida.

Un altre científic —més caute— que es va ocupar i s'ocupa assíduament dels ovnis, és el doctor Joseph Allen Hynek⁸. Consultor de l'aviació militar nord-americana (Projectes Sign, Grudge i Blue Book) des de 1948 i durant vint-i-dos anys, aquest astrofísic especialista en galàxies, que va ser director associat de l'observatori Smithsonian a Cambridge, director del Dearborn Observatory i degà del departament d'Astronomia de la Northwestern University, fundador i primer director de l'observatori i centre d'investigació astronòmica Lindheimer (Evanston, Illinois), a més d'altres títols i càrrecs, ha vist passar per les seves mans més de dotze mil casos d'ovnis, dels quals n'ha restat un romanent de "no identificats" superior als set-cents. Són aquests "*hard core UFO cases*" (casos ovni de nucli irreductible), com ell els anomena, els que el van convèncer de l'enorme importància científica potencial que tenia el fenomen. Actualment dirigeix el CUFOS (Center for UFO Studies) a Evanston, Illinois, i és considerat la primera autoritat mundial sobre el problema.

Podríem esmentar també, entre altres, el doctor Jacques Vallée, doctor en ciències exactes per la Sorbona, especialista en informàtica (dirigeix un centre de prospectiva a Belmont, Califòrnia, i té la doble nacionalitat francesa-americana), col·laborador de la NASA en el projecte "Mapa de Mart", etc. És autor de l'important estudi, fet amb ordinador, de 200 aterratges ovni esdevinguts durant l'onada francesa de 1954. Aquest estudi li va permetre descobrir una sèrie de constants, que s'han trobat sempre arreu on s'ha fet el mateix estudi emprant els mateixos mètodes (nocturnitat, distribució rural dels aterratges, característiques dels ocupants i de l'objecte), com per exemple amb els 200 aterratges ibèrics publicats pel CUFOS⁹.

Un altre astrònom que s'ha interessat per ovnis i ha publicat assíduament treballs sobre la qüestió és el francès Pierre Guérin¹⁰, especialista en fotografia astronòmica i descobridor del quart anell de Saturn. Se'n podrien afegir bastants més a la llista, però no la volem tancar sense esmentar un grup de joves universitaris que a tot el territori de l'Estat espanyol treballen seriosament per aportar clàrícies al fenomen i anar cap a la seva resolució. Entre ells hi ha els valencians Miquel Guasp (matemàtiques) i Vicenç-Joan Ballester Olmos (enginyeria industrial), el madrileny Felix Ares de Blas (informàtica), el basc Angel Salaverría (físiques), i d'altres llicenciats i especialistes que formen el cos de consultors de la revista "Stendek", òrgan del Centre d'Estudis

Interplanetaris (CEI) (Apartat de Correus 282, Barcelona). "Stendek" és l'única revista especialitzada sobre el tema que es publica al territori de l'Estat espanyol (a Portugal n'hi ha dues o tres), i, amb un gran rigor selectiu, recull articles d'investigadors juntament amb informació sobre casos mundials. La dirigeix Pere Redón, que és així mateix president del CEI.

CAUSES DEL DESCRÈDIT DEL FENOMEN OVNI

Per causa del caràcter de secret militar imposat a les observacions ovni per la majoria dels governs, —a Espanya són "matèria reservada"—, una aurèola de misteri envolta tot el problema. En moure's en la "terra de ningú" de les anomenades paraciències, se n'han emparat una colla de vividors, xerraires i oportunistes que han donat una imatge totalment falsa del fenomen no solament al públic, sinó a la comunitat científica. Però cal aprendre a distingir el "senyal" (que és fort i potent) enmig de tot aquest "soroll de fons" pertorbador. És natural, d'altra banda, que una època com la nostra, de trasbals econòmic i social, d'ensorrament dels valors tradicionals, de profunda crisi religiosa i de consciència, fes seves —com va passar a les darreries de l'Imperi Romà— totes les extravagàncies i totes les sectes i pseudo-religions,

El doctor J. Allan Hynak durant un Congrés d'Ufologia celebrat a Acapulco (Mèxic) el 1977.

vingudes també ara, gairebé totes, de l'Orient.

¿Voleu "culte" més adequat a la nostra era espacial, que el "culte dels extraterrestres"? I havia de ser un culte "redemptorista" davant dels perills de la guerra atòmica, i un culte amb els seus "profetes": Adamski, Siragusa, els "il·luminats" i "contactats" de l'IPRI (Instituto para las Relaciones Interplanetarias) del Perú, que ha donat una florida de "grups Rama" arreu de Sud-amèrica i, recentment, a l'Estat espanyol. Són munició avui els joves que tenen "contactes telepàtics" amb els "extraterrestres", o que reben els seus missatges en "psicografia" o "escriptura automàtica". Però tot això és la ganga que amaga el mineral; la conseqüència lògica, d'altra banda, en el si de la nostra societat mancada de fe (però que la cerca desesperadament), la repercussió, d'un fenomen tan misteriós i elusiu com són els ovnis.

Però els ovnis no són això. Els ovnis no són més que... ovnis, objectes volants no identificats. Un cop identificats, podrien ser naus extraterrestres. Però només podrien. Quan a un planeta es donen les condicions físico-químiques que es van donar a la nostra Terra fa uns quatre mil milions d'anys, comença una evolució biològica que, diguin el que diguin els biòlegs citats per Tipler, acaba desembocant en formes intel·ligents. A l'Univers no hi pot haver excepcions. ¿Només hi ha hagut un premi gros en aquesta rifa còsmica? I l'hem guanyat nosaltres? Creiem, sincerament, que no: és més, creiem que només ens ha tocat un dels premis petits.

Però mentre els ovnis no tinguin la seva "pluja de l'Aigle", siguem prudentes i esperem. I no tanquem la porta a cap possibilitat. Com va dir el biòleg anglès J.B.S. Haldane: "L'Univers no solament és més fantàstic del que imaginem; és més fantàstic del que podem imaginar". Deixeu-me doncs acabar l'article amb aquesta citació, que potser l'hauria hagut d'encapçalar.

(Antoni Ribera)

Referències

1. Menzel, Donald H., *Flying Saucers*, Harvard University Press, 1953. Ibid. with Ernest Traves, *The UFO Enigma: A Definitive Explanation of the UFO Phenomenon*, Doubleday, New York 1977.
2. Klass, Philip J., *UFO Explained*, Random House, New York 1974.
3. Michel, A., *Mystérieux Objets Célestes*, Editions Seghers, París 1978.
4. Faber Kaiser, A., *OVNIS: el archivo de la CIA - Documentación y Memorandos*, A.T.E., Barcelona 1980.
5. Phillips, T.R., Jr., *Physical Trace Catalog*, CUFOs, Evanston, Illinois 1975.
6. MacDonald, J.E., *OVNIS: El Último Desafío* (Textos compilats i traduïts per A. Ribera), Cielosur Editora S.A.C.I., Buenos Aires 1980.
7. *Symposium on Unidentified Flying Objects. Hearings Before the Committee on*

Science and Astronautics - U.S. House of Representatives - Ninetieth Congress - Second Session - July 29, 1968 - U.S. Government Printing Office, Washington 1968.

8. Hynek, J.A., *The UFO Experience*, Abelard-Schuman, London 1972.
9. Sobre els aterratges, vegeu: Vallée, J., *The Pattern Behind the UFO Landings*, a *The Humanoids*, pp. 27-76, Neville Spearman, London 1969; Ballester Olmos, V.-J., *A Catalogue of 200 Type-I UFO Events in Spain and Portugal*, Center for UFO Studies, Evanston, IL., USA, April 1976; Ibid. *OVNIS: El fenómeno Aterrizaje*, Plaza & Janés, S.A., Editores, Esplugues de Llobregat, Juliol 1978.
10. Guérin, P. *Il existe un problème des OVNI*, "Sciences & Avenir" n.º 307, Setembre 1972, pp. 696-714.

Material de lectura

A més a més de les obres citades a les referències números 3, 4, 6, 7, 8, 9 i 10 (de 3 i 9 -Vallée- hi ha edicions en castellà a Editorial Pomaire, si bé exhaurides), recomanem les obres següents:

Sí, están - Aproximación científica a los OVNIS (en dos vols.), Editorial 7 1/2, S.A., Barcelona 1978. (Los ovnis en España).

Peyró, Miguel, *¿OVNIS? sí, pero... Hacia un planteamiento de la noción contemporánea de realidad*, Editorial 7 1/2, Barcelona 1979.

Adell Sabatés, A., *Manual del Ufólogo*, Editorial 7 1/2, Barcelona 1979.

Durrant, Henry, *Le Livre Noir des Soucoupes Volantes*, Ed. Robert Laffont, París 1970.

Vallée, J., *Un siglo de aterrizajes de ovnis (1868-1968)*, Apèndix a *Pasaporte a Magonia* (Trad. A. Ribera), Plaza & Janés, S.A., Editores, Esplugues de Llobregat 1972. (A la col. "Otros mundos").

Figuet, M. i Ruchon, J.-L., *OVNI: Le premier dossier complet des recontres rap-*

prochées en France (Preface d'Aimé Michel), Editions Alain Lefevre (Col. "Connaissance de l'Étrange"), Nice 1979.

Ribera, A., *El Gran Enigma de los Platillos Volantes*, 5.ª ed., Plaza & Janés, S.A., Editores, Esplugues de Llobregat 1980.

Ibid. *¿De veras, los ovnis nos vigilan?*, Plaza & Janés, S.A., Editores, Esplugues de Llobregat 1980. (Dins col. "Rotativa").

Ibid. *Ovnis en Iberoamérica y España*, Plaza & Janés, S.A., Editores, Esplugues de Llobregat 1980. (Dins col. "Realismo fantástico").

Ibid. *L'altra banda del mirall* (Ovnis, Parapsicologia, Fets insòlits), Editorial Pòrtic, Barcelona 1980.

Ibid. *Proceso a los ovni*, DOPESA, Barcelona 1979. (3.ª ed.)

Ibid. *Secuestrados por Extraterrestres*, Ed. Planeta, Barcelona 1981.

Hobana, I., i Wevergher, J., *Platillos volantes tras la Cortina de Hierro*, Ed. Javier Vergara, Barcelona 1980.